

สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในการมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและปกป้องสิทธิของตนเอง ในทางกลับกันเป็นการตรวจสอบการทำงานภาครัฐให้มีความโปร่งใส และเป็น การตรวจสอบในลักษณะภาคประชาชน ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่เอกสารของราชการโดยส่วน ใหญ่ถูกกำหนดให้เป็นเอกสารลับของทางราชการ ในต่างประเทศเห็นถึงความสำคัญ ของสิทธิการรับรู้ดังกล่าว จึงได้มีกฎหมายข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา (Freedom of Information Act 1966) ฝรั่งเศส (Loi n 78-753 du 17 juillet 1978) สวีเดน (Freedom of the Press Act 1766) หรือ อังกฤษ (freedom of information Act 2000) ก็ ตาม แต่ในขณะเดียวกันข้อมูลข่าวสารใดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือมี ผลกระทบต่อสิทธิ หรือความปลอดภัยของประชาชนหรือข้อมูลใดที่แต่ละประเทศเห็น ว่ามีความสำคัญการเปิดเผยจะกระทบต่อความเสียหายมากกว่า อาจกำหนดข้อมูล ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นข้อยกเว้นในการเปิดเผยต่อผู้ขอให้เปิดเผยได้ ซึ่งรัฐจะต้องเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารเป็นหลักและปกปิดได้เฉพาะข้อมูลที่เป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายเท่านั้น

อิทธิพลแนวความคิดและกฎหมายต่างประเทศ บวกกับประสบการณ์ในการ บิดเบือนข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนในอดีตของประเทศไทย ทำให้นำแนวความคิดสิทธิ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในหมวดสิทธิและ

เสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา 58) แม้จะผ่านการมีกฎหมายดังกล่าวมาหลายปี แต่สิทธิการรับรู้ยังเป็นกฎหมายใหม่อยู่สำหรับประเทศไทย ปัญหาอุปสรรคก็ยังมีอยู่มาก เช่นเดียวกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญก่อนกำเนิดขึ้นใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญถูกนำมาใช้เพื่อการปฏิรูปทางการเมืองให้มีความโปร่งใส สุจริต และตรวจสอบได้ ทำให้มีขบวนการตรวจสอบถ่วงดุลในการทำงานภาครัฐมากขึ้นในรูปแบบขององค์กรอิสระ มีการบริหารงานที่ไม่ใช่สายบังคับบัญชาควบคุมองค์กรดังกล่าวเหมือนอย่างเก่าโดยกำหนดให้มีองค์กรดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เช่นกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เกิดขึ้นว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นหน่วยงานของรัฐตามคำนิยามที่อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ด้วยหรือไม่ กรณีกฎหมายขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญกำหนดคุ้มครองข้อมูลข่าวสารอันเป็นข้อยกเว้นไม่ต้องเปิดเผย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ฯ มีมติให้เปิดเผยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และการบังคับใช้กฎหมายหลังมีคำวินิจฉัยกรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญยังคงอยู่ในความหมายของหน่วยงานของรัฐตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เห็นควรให้มีการออกกฎกระทรวง อธิบายหลักการและเหตุผล ความหมายของหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขในการบังคับใช้กฎหมายจึงขอเสนอแนะทางแก้ไขในกรณีกฎหมายมีการขัดกันระหว่างองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญว่าฝ่ายองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองข้อมูลเห็นควรระบุข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจนว่าคุ้มครองประเภทไหน แค่นั้นเพียงใด และกำหนดขอบเขตการคุ้มครองและระเบียบการจัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานนั้น ๆ ส่วนในกรณีการบังคับใช้กฎหมายตามคำวินิจฉัยเห็นควรให้มีการกำหนดระยะเวลาหลังจากมีคำวินิจฉัยให้หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการ และมีการเพิ่มเติมอำนาจคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยมีความเห็นให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ส่งเรื่องฟ้องหน่วยงานของรัฐต่อศาลปกครองได้ในกรณีไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย

The right to know information is a fundamental right under the Universal Declaration of Human Rights. Upon this right, a person has the right to get access to official information and to protect himself. At the same time, this right is deemed as public scrutiny of the performances of government functions as to be accountability. The present state is different from the past when most of official documents were kept as confidential ones. In foreign countries, the right to know has well been accepted and realized of importance. Accordingly, the laws on public information were enacted in America (Freedom of Information Act 1966), in France (Loi n 78-753 du 17 juillet 1978), in Sweden (Freedom of the Press Act 1766), and in England (Freedom of Information Act 2000). However, any information which can affect the security of the State or the rights or safety of people, or any

information which is important in each country's view and whose disclosure may result in more damages, may be held as exempting from disclosure. In this case, the State should keep in mind that it has to disclose information as the main principle and can conceal such information as it is only under the exception of the law.

The influences of the underlined concept and foreign laws together with the experiences of Thailand, in the past, relating to distortion of information to be disclosed to public introduced the concept of the right to know into Thailand. As the result, this brought about the enactment of the Official Information Act, B.E. 2540 (1997). Moreover, the right to get access to official information was guaranteed by the present Constitution in Chapter on Rights and Liberties of the Thai People (Section 58). Nevertheless, despite several years of having such law, the law on the right to know is still new for Thailand. There are many obstacles and problems to be coped with. One of those is related to organs under the Constitution which are new mechanisms thereof. The organs under the Constitution are established for the purpose of political reform in order to achieve honesty, transparency, and accountability of the government. In other words, the process for scrutiny and balance of the performances of government functions are increased. Organs under the Constitution maintain its own administration which is not under control of hierarchical system as seen in general public administration. The establishment of such organs is provided by the present Constitution of B.E. 2540 (1997). This leads to a legal problem in connection with the enforcement